

цьому недостатній контроль з боку посадових осіб державних та правоохоронних органів, покликаних належним чином відслідковувати надходження (недонадходження) грошових коштів до державного бюджету, також сприяє ухиленню від юридичної відповідальності осіб.

Тому, на нашу думку, саме правильний підхід до виявлення та розкриття злочинів пов'язаних з легалізацією (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом дає змогу виявляти злочини вчинені особами у сфері оподаткування, а саме ухилення від сплати податків.

Це питання потребує детального пошуку в інших напрямках, зокрема ретельного дослідження та впровадження дієвих заходів суспільної корекції у сферах, які таким дослідженням будуть визначені.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». - Відомості Верховної Ради України. 2020. № 25. Ст.171.

2. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 10.06.2011. Офіційний вісник України. 2011 р. № 41. / № 95, 2010, ст. 3374. Стор. 163.

3. Корінь Інна. Оцінка схем уникнення оподаткування та ухилення від сплати податків в Україні за допомогою офшорних схем [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.ndifp.com/1424/>

4. Кримінальний кодекс України. - Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст.131.

Дрозд Валентина Георгіївна

начальник консультативно-
контрольного відділу

Департаменту забезпечення діяльності
Голови Національної поліції України

доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України

ЦИФРОВІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОЗОРОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

У сучасному розумінні цифровізація («діджиталізація») — це невідпинний процес запровадження цифрових технологій у життєдіяльність людей, що створює новий рівень суспільних відносин. У системі державного управління цей процес спрямований на поступове перетворення державних послуг на зручні онлайн-сервіси, що є пріоритетом діяльності всіх державних органів України. Метою діджиталізації кримінальної юстиції є не лише автоматизація процесів, а й забезпечення прозорості діяльності державних органів та підвищення рівня довіри громадян до правосуддя.

Відповідно цифровізація («діджиталізація») визначається як невинний процес впровадження цифрових технологій у всі сфери життєдіяльності, що створює новий рівень суспільних відносин. У системі державного управління цей процес спрямований на поступове перетворення державних послуг на зручні онлайн-сервіси. Основною метою цифровізації в кримінальному провадженні є не просто технічне оновлення, а перетворення кримінального процесу на динамічну систему, що підвищує рівень довіри громадян до правосуддя та забезпечує відповідність європейським стандартам, так як це зазначено в статті 106-1 (Інформаційно-комунікаційна система досудового розслідування) Кримінального процесуального кодексу України інформаційно-комунікаційна система досудового розслідування - це система, яка забезпечує створення, збирання, зберігання, пошук, оброблення і передачу матеріалів та інформації (відомостей) у кримінальному провадженні [1].

Саме тому, джерела виділяють дві магістральні тенденції [2], що визначають запити учасників процесу такі, як оптимізація (полягає у суттєвому зменшенні витрат часу та ресурсів для досягнення цілей провадження — від стадії досудового розслідування до винесення вироку) та прозорість (забезпечує якісну статистичну інформативність та можливість моніторингу процесів у режимі «реального часу», що мінімізує ризики помилок, зловживань або корупційних порушень з боку державних органів) [6].

За останнє десятиліття кримінальний процес пройшов шлях від запровадження автоматизованої системи документообігу суду та ЄРДР до створення розгалужених комплексів. Це стосується Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи (ЄСІТС), як влучає модулі «Електронний кабінет», «Електронний суд» та підсистему відеоконференцзв'язку, що розширює доступ до правосуддя та на сьогодні продовжується удосконалюватися. Спеціалізована інформаційно-телекомунікаційна система «Система «іКейс», що вже на сьогодні використовується детективами Національного антикорупційного бюро для цифрового управління кримінальними провадженнями також з відповідними модифікаціями запроваджується в інших органах досудового розслідування [8].

На відміну від цивільного, господарського чи адміністративного процесів, де дефініції електронних доказів уже уніфіковані, Кримінальний процесуальний кодекс України все ще потребує чіткого законодавчого врегулювання цього питання. На практиці виникають гострі дискусії щодо ототожнення електронного та матеріального носія, що є питанням не лише права, а й фізики. Необхідність регламентації процедури подання електронних доказів є критичною для усунення правових колізій [5].

Слід відразу зазначити, що інновації із застосуванням штучного інтелекту та засудження на основі даних є неминучим майбутнім. Так, штучний інтелект (ШІ) здатен оптимізувати обробку масивів даних і зменшити навантаження на суддів, проте його використання потребує жорстких етичних меж та збереження «людського контролю» для захисту процесуальних гарантій. Evidence-based sentencing передбачає використання цифрових інструментів для оцінки ризику

рецидиву, що дозволяє індивідуалізувати програми виправлення для кожного засудженого [3].

Поряд із очевидними перевагами, цифровізація кримінальної юстиції породжує низку системних ризиків і викликів, які без належного правового та інституційного реагування можуть нівелювати її позитивний потенціал [7]. Так концентрація великих масивів чутливої інформації в електронних системах підвищує ризик несанкціонованого доступу, кібератак та витоків даних, що безпосередньо загрожує праву на приватність і може впливати на справедливість кримінального провадження та в цілому вплинути на ситуації в країні враховуючи воєнний стан, недостатній рівень цифрової грамотності окремих учасників процесу, обмежений доступ до інтернету або технічних засобів можуть фактично звужувати процесуальні права, особливо для соціально вразливих груп, у тому числі за умови відсутності зв'язку, «blackout».

Крім того, використання систем штучного інтелекту для аналізу даних або оцінки ризиків може відтворювати приховані дискримінаційні моделі, закладені в даних, а також створювати проблему «чорної скриньки», коли логіка ухвалення рішення є незрозумілою для суду та сторін, при цьому випереджальний розвиток технологій у порівнянні з правовим регулюванням може призвести до колізій, зокрема щодо статусу електронних доказів, процедур їх збирання, зберігання та оцінки допустимості [9].

Також доцільно враховувати, що збої в роботі інформаційних систем або відсутність резервних механізмів можуть фактично паралізувати здійснення правосуддя, що є неприйнятним у контексті гарантій безперервності судового розгляду.

Цифровізація кримінальної юстиції є не лише технологічним, а насамперед правовим та ціннісним процесом. Її успіх визначається здатністю держави поєднати інновації з принципами верховенства права, змагальності та поваги до прав людини. За умови комплексного нормативного врегулювання, належного рівня кібербезпеки та збереження вирішальної ролі людини у прийнятті процесуальних рішень, цифрові інструменти можуть стати дієвим механізмом підвищення прозорості, ефективності та довіри до системи кримінальної юстиції.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України.
2. Дорожня карта з верховенства права. https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/UA_Dorozhnya_karta_z_pytan_verhovenstva_prava_2.pdf.
3. Волобуєв А. Ф. Учасники кримінального провадження: проблемні питання класифікації [Електронний ресурс] / А. Ф. Волобуєв // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2024. № 4 (107). С. 126–136.
4. Шаблистий В. В. Імплементация европейских стандартов шляхом формування новітнього наукового напрямку в сфері кримінальної юстиції : монографія / В. В. Шаблистий, А. Ф. Волобуєв, О. А. Гритенко та ін. Дніпро : ДДУВС. 2025.

5. Хавронюк М. І. Система кримінальної юстиції: ознаки, поняття, елементи [Електронний ресурс] / М. І. Хавронюк. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fef26d19-af48-4dae-9033-c1c4d3c78390/content>.

6. Меркулова В. О. Взаємодія громадськості та органів кримінальної юстиції на різних стадіях кримінального судочинства: окремі аспекти удосконалення правового регулювання [Електронний ресурс] / В. О. Меркулова // Південноукраїнський правничий часопис. 2023. № 1. С. 85–92.

7. Куненко І. С. Поняття, функції та предмет кримінальної юстиції: теоретичний аналіз [Електронний ресурс] / І. С. Куненко // Вісник Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України. 2025. № 17. С. 46–53.

8. Про інформаційно-телекомунікаційну систему досудового розслідування "iКейс". <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0390886-21#Text>.

9. Аніщенко В. Формування професійних інформаційно-комунікативних компетентностей офіцерів пенітенціарної системи в умовах ступеневої освіти крізь призму інтеграції навчальних дисциплін [Електронний ресурс] / В. Аніщенко // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки. 2020. № 18 (3). С. 6–16.

Дударець Руслан Миколайович

доцент кафедри кримінальної юстиції Навчально-наукового інституту права і психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 260 КК УКРАЇНИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОВІРУ ДО ПРАВОСУДДЯ

Однією з найбільш чутливих сфер взаємодії держави та суспільства є кримінально-правова політика у сфері протидії створенню не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, що є складовою державної політики щодо забезпечення національної безпеки. Збройна агресія проти України та запровадження правового режиму воєнного стану істотно актуалізували питання кримінально-правової протидії загрозам національній безпеці.

Однією з найбільш чутливих у цьому контексті є ст. 260 КК України, яка передбачає відповідальність за створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань та участь у них [1]. Відповідно до даних Єдиного звіту про кримінальні правопорушення Офісу Генерального прокурора за період з 2014 року по листопад 2025 року за цією статтею обліковано 3720 кримінальних правопорушень, з яких у 2014 році – 457, у 2015 році – 543, у 2016 році – 536, у 2017 році – 431, у 2018 році – 396, у 2019 році – 305, у 2020 році – 376, у 2021